

Lemputės Europoje bus efektyvesnės energijos eikvojimo požiūriu

ES yra nustačiusi naujus energijos taupymo reikalavimus, kuriuos nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. turi atitikti ES rinkoje gaminamos elektros lemputės.

Prekyba paprastomis kaitinamosiomis ir halogeninėmis lemputėmis bus palaipsniui nutraukta iki 2012 metų pabaigos.

Vis dėlto pasirūpinta užtikrinti, kad vartotojai galėtų rasti alternatyvių lempučių, pasižyminčių arba tokios pačios kokybės šviesa, arba eikvojančių mažiau energijos.

Šiame dokumente paaiškinamas šios priemonės turinys, išvardijamos galimos alternatyvios lemputės, nauda vartotojams, taip pat trumpai paaiškinami įstatymų leidybos proceso pagrindai.

Ypač norėtume pabrėžti šiuos pertvarkymo aspektus:

- Paprastas kaitinamąsias lemputes pakeis ne tik kompaktiškos dienos šviesos lempos, bet ir pagerintos kaitinamosios lemputės su halogenų technologija ir šviesos diodai (LED). Pagerintos kaitinamosios lemputės, kurios šviesą skleidžia taip pat kaisdamos, pasižymi tokios pačios kokybės šviesa, kaip ir paprastos lemputės.
- Uždraustos lemputės iš parduotuvių lentynų rugsėjo 1-ąją išimtos nebus. Prekybininkams bus leista išparduoti turimas atsargas.
- Dėl kompaktiškų dienos šviesos lempučių (CFL, taip pat dar vadinamų energiją taupančiomis lemputėmis) pareikšta nemažai pretenzijų. Daugiau informacijos apie jų veikimą, lėšų taupymą, poveikį aplinkai, taip pat su sveikata susijusiomis temomis rasite pridėtame dažnai užduodamų klausimų sąrašė. [ruošama]

Kas pasikeis vartotojui? – Bus taupoma energija ir pinigai.

Paprastos, reikalavimų neatitinkančios kaitinamosios ir halogeninės lemputės nuo 2009 m. iki 2012 m. bus palaipsniui pašalintos iš ES rinkos.

Tačiau yra gausybė alternatyvių lempučių, šviečiančių taip pat gerai ir (arba) taupančių daugiau elektros energijos, įskaitant:

- pagerintas kaitinamąsias lemputes, sukurtas naudojant halogenų technologiją, savo forma ir šviesos kokybe visiškai atitinkančias tradicines kaitinamąsias lemputes;
- taupios ir ilgai tarnaujančios kompaktiškos dienos šviesos lempos;
- taupiosios lemputės, gaminamos naudojant naujausią šviesos diodų (angl. *light emitting diodes*, LED) technologiją.

Nepaisant didesnės kainos, visos šios alternatyvos per metus vartotojams sutaupo nemažai lėšų, kadangi jos eikvoja mažiau energijos. Per metus sutaupoma nuo 25 iki 50 eurų priklausomai nuo namų ūkio dydžio ir pasirinktų alternatyvių lempučių.

Galimos alternatyvos – didesnis lempučių pasirinkimas

Pagerinta kaitinamoji lemputė (energijos taupymo C klasė, halogeninė lemputė pripildyta ksenono dujų)

	<p>Ši lemputė suvartoja apie 20–25 proc. mažiau elektros energijos ir šviečia taip pat gerai, palyginti su geriausiomis paprastomis kaitinamosiomis lemputėmis. Jos šviesa prilygsta paprastų kaitinamųjų lempučių skleidžiamai šviesai, tačiau naudojant įprastiniu būdu ji tarnauja dvigubai ilgiau (2 metus). Savo dydžiu ji prilygsta esamiems šviesos šaltiniams, o jos ryškumas gali būti reguliuojamas bet koku reostatu.</p>
---	--

Pagerinta kaitinamoji lemputė (energijos taupymo B klasė, halogeninė lemputė su infraraudonąja danga)

	<p>Ši lemputė vartoja apie 45 proc. mažiau elektros energijos, palyginti su geriausiomis paprastomis kaitinamosiomis lemputėmis. Jos šviesos kokybė prilygsta paprastų kaitinamųjų lempučių skleidžiamai šviesai, tačiau naudojant įprastiniu būdu ji tarnauja dvigubai ilgiau (2 metus). Jos ryškumas gali būti reguliuojamas bet koku reostatu.</p>
---	---

Kompaktiškos dienos šviesos lempos (KDŠL)

	<p>KDŠL sudaro dienos šviesos vamzdeliai, vartojantys nuo 65 iki 80 proc. mažiau energijos nei paprastos kaitinamosios lemputės. Jos vadinamos ekonomiškoms ir gali tarnauti 6–15 metų, priklausomai nuo naudojimo būdo (kaitinamoji lemputė, pavyzdžiui, tarnauja apie 1 metus). Yra įvairiausių formų modelių, daugelio jų ryškumas gali būti reguliuojamas. Be to, yra KDŠL modelių, kurių vamzdeliai yra paslėpti išoriniame gaubte, dėl to tokios lemputės dar labiau panašios į paprastas lemputes.</p>
---	---

Šviesos diodai (LED)

	<p>LED yra sparčiai populiarėjanti technologija, jos pagrindu sukurtos lemputės ekonomijos požiūriu prilygsta KDSL, nors jų sudėtyje nėra gyvsidabrio, o tarnauja jos dar ilgiau. Šiandien prekybai kol kas pateikiami tik pirmieji LED lempučių modeliai, skirti patalpoms apšviesti, tačiau jau dabar jais keičiamos tiek skaidrios, tiek neskaidrios elektros lemputės. Ateityje LED lempos greičiausiai taps visų elektros lempučių alternatyva.</p>
---	--

Kompaktiškos dienos šviesos lempos. Patarimai, kaip pirkti ir naudoti

- Prieš pasirinkdami kompaktišką dienos šviesos lempą, pažiūrėkite, kas parašyta ant jos pakuotės:
  - Skleidžiamos šviesos kiekis: 1300-1400 liumenų atitinka 100 W kaitinamąją lempą, 920-970 liumenų – 75 W, 700-750 liumenų – 60 W, 410-430 liumenų – 40 W ir 220-230 liumenų – 25 W lempuotę.
  - Spalvos temperatūra (2700 K arba „šilta balta“ norint atsipalaiduoti, daugiau nei 4000 K arba „šalta balta“ – darbui).
  - Ar lemputės ryškumą galima reguliuoti (jeigu jums to reikia).
  - Ar lempuotę galima dažnai junginėti (jeigu jums to reikia).
  - Ar lempuotė gali būti naudojama itin žemoje temperatūroje, jei ketinate ją naudoti lauke.
- Kompaktiškų dienos šviesos lempų nemeskite į šiukšlių dėžę – naudokitės tam skirtais gražinimo arba sunaikinimo būdais.
- Jei lempuotė netyčia sudužtų, pirmiausia kambarį geriau išvėdinti ir tada surinkti lemputės duženas drėgnu skudurėliu, kad išvengtumėte odos kontakto su šukėmis. Šukių nesiurbkite.

Priemonės nauda

Priemonė yra naudinga gyventojams, aplinkai ir ekonomikai.

Iki 2020 m. dėl jos per metus bus sutaupoma apie 40 TWh – tai yra tiek energijos, kiek per tą patį laikotarpį suvartotų 11 milijonų namų ūkių Europoje. Svarbiausia, kad ši priemonė sudarys sąlygas sumažinti CO₂ emisijas iki 15 milijonų tonų per metus. Iki 2020 m. ES numato šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas sumažinti 20 proc.

Kiekvienais metais bus sutaupoma apie 5 mlrd. eurų, kurie grįš į Europos ekonomiką. Galų gale, priklausomai nuo namų ūkio dydžio ir to, kiek ir kokių lempučių jame naudojama vidutiniško namų ūkio, visa sąskaita už elektrą per metus sumažės nuo 25 iki 50 eurų.

Priemonės aprėptis

Minimalių energijos taupymo ir eksploatacijos (pvz., patvarumo) reikalavimų neatitinkančios lemputės nuo 2009 m. rugsėjo mėn. iki 2012 m. bus palaipsniui šalinamos iš ES rinkos. Reflektoriams, tokiems kaip prožektoriai, planuojama parengti papildomų priemonių.

Priemonėje išskiriamos „skaidrios“ ir neskaidrios lemputės.

Neskaidrios lemputės turi pasiekti A klasę pagal ES elektros lempučių energijos taupymo klasifikatorių; tai reiškia, kad jos turės taupyti ne mažiau nei 75 proc. elektros energijos, palyginti su paprastomis kaitinamosiomis lemputėmis. Tokį didelį ekonomiškumo lygį gali pasiekti tik kompaktiškos dienos šviesos lempos ir LED lemputės. Vartotojai, pageidaujantys kitokių lempų technologijų dėl estetikos arba dydžio, gali pirkti skaidrias lemputes.

Neekonomiškos skaidrios lemputės taip pat bus palaipsniui išimamos iš apyvartos. Nuo 2009 m. rugsėjo mėn. skaidrių kaitinamųjų lempučių, kurių galingumas 100 W ir daugiau, ekvivalentai turės būti gaminami naudojant taupesnes technologijas (pvz., taupiąją halogenų technologiją). Iki 2012 m. ši riba bus palaipsniui mažinama ir taikoma mažesnio galingumo lempoms (75 W lempoms 2010 m., 60 W – 2011 m., 40 W ir mažesnio galingumo lempoms – 2012 m.).

Nustatomi ir nauji lempučių funkcinių savybių (tokių kaip užsidegimo laikas, tarnavimo laikas ir pan.) reikalavimai, kad į rinką patektų tik kokybiškos, vartotojų lūkesčius atitinkančios lemputės. Be to, ant pakuočių apie produktą reikės pateikti papildomos informacijos, padėsiančios vartotojams priimti teisingą sprendimą, atsižvelgiant į poreikius.

Ši priemonė taikoma lemputėms, gaminamoms ir gamintojo arba importuotojo parduodamoms nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. Didmeninės ir mažmeninės prekybos organizacijos galės prekiauti esamomis atsargomis ir po šios datos. Tai reiškia, kad uždraustos lemputės iš parduotuvių lentynų dings palaipsniui.

Įstatymų leidybos procesas

Ši buitiniams elektros lemputėms skirta priemonė yra tik viena iš priemonių, kurių, siekiant pagerinti daugiau nei 30 produktų grupių (tokių kaip televizoriai, skalbiamosios mašinos, elektros motorai, boileriai ir pan.) ekonomiškumą ir aplinkos apsaugos parametrus, Europos Parlamentas ir valstybių narių taryba paprašė Europos Komisijos imtis pagal energiją eikvojančių gaminių ekologinio projektavimo direktyvą (2005/32/EB).

Ši buitinių lempučių priemonė buvo parengta atlikus išsamius techninius ir ekonominius tyrimus, pasitarus su visomis suinteresuotomis šalimis, įskaitant vartotojų organizacijas, aplinkos apsaugos nevyriausybinės organizacijas ir lempučių gamintojus. Ją patvirtino valstybių narių taryba ir Europos Parlamentas, o 2009 m. kovo 19 d. šią priemonę oficialiai priėmė Komisija (Komisijos reglamentas Nr. 244/2009 dėl buitinių elektros lempučių ekologinio projektavimo).